

XXVIII JORNADES D'ESTUDIS PENEDESENCES

“Pedra Seca i Casetes de Vinya al Penedès Històric”

Del 24 d'octubre al 20 de desembre de 2020

ELS OBJECTIUS

Fer present i difondre la riquesa patrimonial en arquitectura rural de tots els municipis de l'àmbit territorial de la vegueria Penedès

Oferir una programació cultural en obert i molt participativa, suportada en recursos tecnològics

EL PROJECTE

Les circumstàncies generades per la Covid 19 ens van plantejar un repte que ens interpel·lava a desenvolupar fórmules que permetessin mantenir l'activitat cultural amb projectes que poguessin arribar al màxim de públic possible, sense posar en risc la salut de les persones. Calia doncs desenvolupar activitats on les ponències, comunicacions i col·loquis tinguessin un suport virtual. Així va sorgir aquest projecte, unes jornades on els documentals seran l'eix central i on els col·loquis seran en plataforma virtual, en directe o enregistrats prèviament, amb d'altres aportacions en suport vídeo i amb presentacions animades completes el projecte.

ELS DOCUMENTALS:

La Pedra Seca al Baix Penedès
La Pedra Seca a l'Alt Penedès
La Pedra Seca al Garraf
La Pedra Seca a l'Anoia (Conca d'Odena)
Tipus de construccions en Pedra Seca
Construccions de Pedra Seca: com protegir-les

L'estrena i projecció d'aquests documentals, realitzats especialment per formar part de les Jornades, participaran a la

10a edició de la Mostra Internacional de Cinema Etnològic de la Generalitat de Catalunya

ELS COL·LOQUIS:

Després de cada documental s'obrirà un col·loqui virtual realitzat mitjançant una plataforma digital. Els participants seran representants de diverses associacions e institucions relacionades amb la pedra seca, o l'arquitectura rural, no només de l'àmbit territorial de la vegueria Penedès sinó també de Catalunya i d'altres indrets de la Mediterrània.

Alt Penedès—Torrelles de Foix
Foto: Àngela Llop

Baix Penedès—El Vendrell
Foto: Abraham Guillen

Garraf—Sant Pere de Ribes
Foto: Josep Miret Mestre

Anoia—La Llacuna
Foto: Xavier Esteve

CULTURA VIVA

La presentació de la de la investigació antropològica **“L’ofici de margener i la tècnica de la pedra seca al Penedès”** A càrrec de l’antropòleg **Abraham Guillén Villar**, forma part del programa Cultura Viva de l’Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial de la Generalitat de Catalunya (OPEI).

Aquesta investigació pertany a les recerques publicades a **l’Inventari del Patrimoni Cultural Immaterial del Penedès de l’Institut d’Estudis Penedesencs**.

ALTRES ELEMENTS DE L’ARQUITECTURA RURAL

Les construccions en pedra seca en els seus diferents usos (barraca, aljub, marge, forn de calç o d’altres) apareixen en quasi totes les poblacions de l’àmbit de la vegueria del Penedès, tanmateix en alguns espais on la pedra no abunda trobem altres construccions realitzades amb altre tipus d’elements materials. Es tracta de les “Casetes de Vinya” o “Mulasses”. Són obres d’arquitectura rural marcadament funcionals i a la vegada un testimoni de la història social i econòmica del conreu de la terra. Per aquesta raó es celebrarà un seminari sobre les **“Casetes de vinya”** a càrrec d’**Abraham Guillén Villar**, seguit d’un col·loqui virtual.

PONÈNCIES I COMUNICACIONS TRANSVERSALS

Una de les tècniques més antigues i econòmiques de construcció d’elements arquitectònics ha estat la tàpia, una tecnologia que ja era coneguda en temps dels ibers. Contarem per conèixer-la amb la ponència ***Quid? non in Africa Hispaniaque ex terra parietes, quos appellat formaceos***. Recuperació de la construcció amb tàpia en temps dels ibers: l’experimentació de la Ciutadella ibèrica de Calafell A càrrec de **Josep Pou Vallés**

El patrimoni en pedra seca es troba integrat en el paisatge, dotant-lo d’un valor afegit, aspecte que desenvoluparà la ponència **“Pedra Seca i el Paisatge al Parc del Garraf”**, a càrrec del **Dr. Josep Antoni Herrera Sancho**.

La llengua s’ha anat enriquint amb paraules relacionades amb la tècnica de la Pedra Seca i de la tipologia de construccions que amb ella s’han efectuat, la ponència **“Pedra Seca i Peculiaritats Dialectals a l’Àmbit del Penedès Històric”**, a càrrec del Dr. Ramon Marrugat i Cuyàs ens aproparà al vocabulari lligat a la pedra seca.

Cada barraca, marge, aljub, forn de calç i d’altres construccions que ens han arribat són el testimoni d’una forma de vida dels pagesos que havien de trobar com conrear una terra plena de pedres i com fer esdevenir aquell destorb en un element útil pel seu dia a dia. Per això, des de la secció d’Història de l’IEP s’ofereix la ponència: **La Pedra Seca testimoni de la història rural del Penedès Històric**.

Alt Penedès—El Pago (Subirats)
Foto: Àngela Llop

Baix Penedès—Santa Oliva
Foto: Abraham Guillén

Garraf—Olivella
Foto: Josep Miret Mestre

Anoia—La Llacuna
Foto: Robert Rovira

PROGRAMA (PROVISIONAL)

Divendres, 23 10 20

Inauguració oficial exposició
"Tota Pedra Fa Paret. La Pedra Seca a Catalunya"

Dissabte, 24 10 20

Obertura virtual de les
XVIII JORNADES D'ESTUDIS PENEDESENS

Diumenge, 25 10 20

Projecció documental
"La Pedra Seca al Baix Penedès"
a continuació col·loqui virtual sobre el documental.

Dijous, 29 10 20

**Ponència virtual: Pedra Seca i el Paisatge al
Parc del Garraf.**
A càrrec del Dr. Josep Antoni Herrera Sancho

Dissabte, 31 10 20

Projecció documental **"La Pedra Seca i les casetes
de vinya a l'Alt Penedès"**
a continuació col·loqui virtual sobre el documental

Dijous, 05 11 20

**Ponència virtual: Pedra Seca i Peculiaritats Dialectals
a l'Àmbit del Penedès Històric**
A càrrec del Dr. Ramon Marrugat i Cuyàs

Dissabte, 07 11 20

Projecció documental **"La Pedra Seca al Garraf"**
a continuació col·loqui virtual sobre el documental

Dijous, 12 11 20

Ponència virtual: "Toponímia i Pedra Seca"
Secció Grup de Toponímia de l'IEP

Diumenge, 15 11 20

Projecció documental **"La Pedra Seca a l'Anoia
(Conca d'Odena)"**
a continuació col·loqui virtual sobre el documental

Dijous, 19 11 20

**Ponència virtual: *Quid? non in Africa Hispaniaque
ex terra arietes, quos appellant formaceos.***
Recuperació de la construcció amb tàpia en temps
dels ibers:
l'experimentació de la Ciutadella ibèrica de Calafell
A càrrec de Josep Pou Vallés

Dissabte, 21 11 20

Projecció documental
"Tipus de construccions en Pedra Seca"
a continuació col·loqui virtual sobre el documental

Dilluns 23 11 20 a diumenge 29 11 20

Setmana de la Pedra Seca, commemoració
declaració UNESCO

Dijous, 26 11 20

Ponència—col·loqui
**La Pedra Seca testimoni de la història rural del
Penedès Històric**

Dissabte, 28 11 20

Seminari sobre les
"Casetes de vinya"
a càrrec d'Abraham Guillén Villar, a continuació
col·loqui virtual

Dissabte, 05 12 20

Projecció documental
**"Construccions de pedra seca: com protegir-les
a continuació col·loqui virtual
sobre el documental**

Dissabte 12 12 20

**Presentació investigació antropològica
«L'ofici de margener i la tècnica de la pedra seca
al Penedès»**
a càrrec d'Abraham Guillén Villar.
Centre Cívic de la Societat
c. Muralla, 38 — Bonastre.
(Si no es pot fer presencial es farà virtual)
**Construcció d'un marge al voltant de l'arbre selec-
cionat per l'Ajuntament de Bonastre**
Filmació de la presentació de la investigació i filma-
ció de la construcció del marge

Dissabte 19 12 20 i Diumenge 20 12 20

Fira Bonastre (Productors del municipi)

Diumenge 20 12 20

Cloenda XVIII Jornades d'Estudis Penedesencs

REVISTA DEL PENEDÈS, NÚM. 36

**Com a part de les activitats de les
XXVIII**

**Jornades d'Estudis Penedesencs,
publicarem un article que recollirà
el llistat estadístic de totes les
construccions de pedra seca a les
poblacions de l'àmbit territorial
de la vegueria del Penedès amb
una imatge d'un element de pedra
seca de cada població.**

L'EXPOSICIÓ

Bonastre, del 23 d'octubre de 2020 al 10 de gener de 2021.

Centre Cívic de la societat c. Muralla, 38—Bonastre

Molt abans de l'arribada de la Covid 19 teníem ja projectat exhibir l'exposició **"TOTA PEDRA FA PARET. LA PEDRA SECA A CATALUNYA"**, i hem optat per mantenir el projecte i adaptar les activitats que podien complementar-la a la realitat sanitària i social, per això l'hem convertit en la referència física de les XXVIII Jornades d'Estudis Penedesencs.

Amb motiu del reconeixement de la tècnica de la pedra seca com a patrimoni cultural immaterial per part de la UNESCO, el novembre de 2018, l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya van produir aquesta exposició. La mostra, eminentment fotogràfica, pretén oferir una panoràmica àmplia sobre aquest llegat, posant èmfasi en les variants tipològiques més habituals i en la diversitat territorial. Explica, també, la vi-

gència actual d'aquesta arquitectura, harmònica amb l'entorn natural i sostenible des de tots els punts de vista.

Gràcies als coneixements acumulats al llarg dels segles es van bastir tota mena de construccions en pedra seca, majoritàriament vinculades a l'agricultura, la ramaderia i a l'abastament d'aigua, sorgides de la necessitat de poder conrear els camps eliminant les pedres que ho dificultaven.

Un dels apartats de l'exposició està dedicat al Penedès Històric

ASSEMBLEA GENERAL APSAT

El Dissabte 14 de novembre, i dins el marc de l'exposició **"TOTA PEDRA FA PARET. LA PEDRA SECA A CATALUNYA"**, tindrà lloc **l'Assemblea General de l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional**.

SETMANA DE LA PEDRA SECA

Es tracta d'un esdeveniment per a la promoció i posada en valor de la pedra seca com a patrimoni i com a ofici que tindrà lloc del 23 al 29 de novembre. Des de les Jornades participarem amb la ponència—col·loqui: **La Pedra Seca testimoni de la història rural del Penedès Històric.**

Alt Penedès—Olèrdola
Foto: Abraham Guillen

Baix Penedès—La Bisbal
Foto: Abraham Guillen

Garraf—Canyelles
Foto: Josep Miret Mestre

Anoia—La Llacuna
Foto: Robert Rovira